

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра клінічної медицини

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

Клінічна психологія

(назва дисципліни)

підготовки бакалавра (на базі повної загальної середньої освіти)

(назва освітнього рівня)

спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

(шифр і назва спеціальності)

Освітньої програми 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

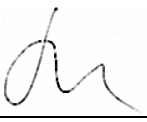
(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «Клінічна психологія» підготовки “бакалавра”, галузі знань — 22 - охорона здоров'я, спеціальності — 227 - фізична терапія, ерготерапія, за освітньою програмою - фізична терапія, ерготерапія.

Розробник: Гайдучик Петро Данилович, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри клінічної медицини.

Силабус навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри **клінічної медицини**

протокол № 6 від 27.01.2021 р.

Завідувач кафедри: (Галей М.М.)

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Шифр і назва галузі знань: <i>22 Охорона здоров'я</i>	Вибіркова дисципліна
	Спеціальність: <i>227 Фізична терапія, ерготерапія</i>	
Кількість годин/кредитів 120/4	Освітня програма: <i>«Фізична терапія, ерготерапія»</i>	Рік навчання: третій
		Семестр: шостий
		Лекції: 20 год.
		Лабораторні: 20 год.
ІНДЗ: €	Освітній ступінь: <i>Бакалавр</i>	Самостійна робота: 74 год.
		Консультації: 6 год.
		Форма контролю: <i>екзамен</i>
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладачі: Гайдучик Петро Данилович кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри клінічної медицини, Haiduchyk.Petro@vnu.edu.ua

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій і відпрацювань, [Office 365 \(Teams\)](#)

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації та відпрацювання проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу.

Клінічна психологія є однією з наук, які розвивають сучасні підходи до пізнання людської особистості і характеризуються значними успіхами в цілісному вивченні та розумінні людини. Сучасна клінічна психологія має в своєму арсеналі солідний методологічний та методичний апарат, тому навчальний курс займає чільне місце серед дисциплін практичної підготовки фахівця-реабітолога. Її специфічним предметом є дослідження патологічних психічних станів і процесів в їх соматичних проявах та психологічні прояви і наслідки патологічних соматичних процесів в їх соматичних процесів і явищ.

2. Пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни): Професійна етика, деонтологія та психологія спілкування, Нормальна анатомія, Нормальна фізіологія, Основи медичних знань і медична термінологія;

Постреквізити (дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни): Основи медико-соціальної реабілітації; Основи ерготерапії та функціональне тренування; Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях; Навчальна та клінічні виробничі практики.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни:

Мета курсу – Метою викладання навчальної дисципліни «Клінічна психологія» є – розкрити психофізіологічні основи психічних явищ; з'ясувати співвідношення між психікою та нейрофізіологічними процесами мозку; вивчити участь різних відділів нервової системи і фізіологічних систем організму у формуванні та регуляції функціональних станів, а також передбачається набуття студентами необхідних знань та вмінь для застосування їх на практиці, використовуючи здобуті знання щодо механізмів регулювання функцій організму. Метою викладання навчальної дисципліни «Клінічна психологія» є вивчення психологічних аспектів клінічної практики та професійних аспектів роботи фізичного реабітолога. Основними завданнями вивчення дисципліни «Клінічна психологія» є формування у студентів розуміння місця та ролі клінічної психології в розв'язанні практичних та теоретичних проблем охорони здоров'я, психологічної служби в системі

медицини; озброєння студентів знаннями теоретико-методологічних підходів до дослідження конкретних медико-психологічних проблем, методів дослідження в клінічній психології, особливостей взаєностосунків лікаря і хворого; формування навиків психодіагностичного обстеження в умовах клініки, розробки моделей клінічного інтерв'ю, збору даних психологічного аналізу, самостійного використання методів клінічного дослідження відповідно до розв'язуваних проблем, на професійному рівні приймати рішення (ставити діагноз, прогноз, тощо), виходячи з результатів дослідження; сприяння розвитку професійно-значимих властивостей, творчого відношення до професійної справи.

4. Результати навчання.

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК 04. Здатність працювати в команді ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства. ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області.

СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я. СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії. СК 05. Здатність провадити безпечно для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з застосуваннями преформованих фізичних чинників у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

РН1 Ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. РН2 Збирати інформацію про пацієнта/клієнта, здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. РН3 Самостійно обирати та застосовувати надійний діагностичний та психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) і здійснення медичних та психологічних інтервенцій. РН4 Здійснювати ідентифікацію,

підготовку і виконання психологічного (медико-психологічного) втручання, яке необхідне для досягнення поставленої мети, використовуючи результати оцінки (психодіагностики). РН5 Прогнозувати результати медико-психологічної допомоги за терміном ступенем відновлення втрачених функцій організму пацієнта як на соматичному, так і на психічному рівні. РН6 Обирати конструктивні та ефективні стратегії соціальної взаємодії, здійснювати ефективну комунікацію та надавати пацієнтам/клієнтам інформацію способом, який в повній мірі відповідатиме їх потребам та очікуванням.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				Форма контролю/ бали
		Лекції	Лабор.	Самост. роб.	Конс.	
Змістовий модуль 1. Основи загальної клінічної психології						
Тема 1 Вступ до предмету клінічна психологія. Норма та патологія. Моделі психічних розладів.	18	4	4	10	-	ДС, ДБ, Т,Р / 4
Тема 2. Психосоматика і психологія тілесності.	16	2	4	10	-	ДС, ДБ, Т / 6
Тема 3. Розлади особистості.	18	4	2	12	-	ДС, ДБ, Т,Р / 4
Разом за модулем 1.	52	10	10	32		14
Змістовий модуль 2. Психологія медичної діяльності. Сучасні проблеми клінічної психології.						
5. Розлади когнітивної сфери.	16	2	2	10	2	ДС,Р / 4
6. Розлади емоційно-вольової сфери.	16	2	2	10	2	ДС, ДБ, Р / 4
7. Психологія лікувально-діагностичного процесу.	18	2	4	10	2	ДС,Т,Р / 4

8. Психологія медичних працівників.	16	4	2	10	-	ДС, ДБ,/ 2
Разом за модулем 2	66	10	10	40	6	14
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота № 1						30
Модульна контрольна робота № 2						30
ІНДЗ						12
Всього годин	120	20	20	74	6	100

6. Завдання для самостійного опрацювання:

1. Предмет, структура і методи клінічної психології.
2. Провідні галузі клінічної психології, предмет і завдання цих областей: патопсихологія, нейропсихологія, психологія соматичних хворих, вікова клінічна психологія.
3. Зв'язок різних областей клінічної психології з різними видами клінік.
4. Клінічна психологія як область професійної діяльності.
5. Зв'язок тілесних (соматичних) процесів з «душевними», зв'язку мозку і психіки, її прояви та реалізації на різних етапах розвитку людського суспільства і медицини.
6. Зародження і розвиток клінічної психології як галузі професійної діяльності психологів.
7. Необхідність науково обґрунтованих принципів і методів практичної роботи клінічних психологів.

ІV. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час практичних занять, самостійної роботи, використовуючи сучасні навчальні, науково-методичні напрацювання, розробити індивідуальну програму реабілітації із застосуванням засобів фізичної терапії та ерготерапії, враховуючи етап реабілітації.

Форми виконання: доповідь, створення презентацій, складання блок-схем, таблиць.

V. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна оцінка за курс складається як сума оцінок за кожен з двох модулів: поточне тестування (практичні заняття, самостійна робота); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS.

Модуль I передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістовного модуля, виконання лабораторних робіт безпосередньо на заняттях. Загальна кількість тем цього модуля становить 3 і передбачає проведення 14 лабораторних занять.

Модуль II передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного матеріалу змістовного модуля, виконання лабораторних робіт безпосередньо на заняттях. Загальна кількість тем цього модуля становить 4 і передбачає проведення 14 лабораторних занять.

Лабораторні заняття модулів оцінюються максимум у 2 бали:

2 бали виставляється, якщо студент ґрунтовно і повно викладає вивчений матеріал щодо особливостей користування технічними засобами й організації психодіагностики, практично точно виконує передбачені навички.

1,5 бали виставляється, якщо студент дає відповідь, що задовільняє ті вимоги, що й на 2 бали, але допускає деякі практичні помилки, незначні неточності.

1 бал виставляється, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень, але викладений матеріал не досить послідовно і допускає деякі помилки, але вміє робити узагальнення, подавати основні тези, практичні навички виконує з незначними похибками.

0,5 балів виставляється, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень, але викладений матеріал не досить послідовно і допускає деякі помилки, але вміє робити узагальнення, подавати основні тези, практичні навички виконує із помилками.

0 виставляється, якщо студент не виявляє знань з вивченого матеріалу.

ІНДЗ оцінюється максимальною кількістю балів - 12.

12 балів отримує студент, який розкрив тему роботи, яка має самостійний і творчий характер. Тема повністю розкрита використовував основну і додаткову літературу. Обсяг відповідає нормі (15 – 20 слайдів). Під час презентації студент орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до

визначеної проблеми. Матеріал подано логічно і своєчасно.

9 бали отримує студент, який розкрив тему самостійної роботи за всіма пунктами плану, використав більшість рекомендованої літератури. Матеріал подано логічно. Обсяг відповідає встановленій нормі. Під час захисту студент вільно володіє і орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до питання. Матеріал поданий не своєчасно.

6 балів виставляється студенту, який тему роботи розкрив фрагментарно, не повністю (висвітлено не всі пункти плану, матеріал подано стисло). Використано недостатню кількість літературних джерел. Матеріал побудовано не логічно.

3 бал отримує студент, який розкрив незначну частину матеріалу (декілька пунктів плану), використав недостатню кількість літературних джерел. Відсутня логіка подачі матеріалу, а також порушена цілісність системи знань.

1 балів – студент роботу написав формально, стисло, не своєчасно.

0 – студент роботу не підготував.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **40**.

Модульний контроль передбачає перевірку підсумкових знань і вмінь студентів шляхом написання модульних контрольних робіт. Оцінка з виставляється за виконання студентом 2 контрольних робіт (по кожному із змістових модулів), які передбачають перевірку теоретичних знань. Контрольні роботи оцінюються за 30-бальною шкалою.

Критерії оцінювання модульного / підсумкового тесту: оцінка **“відмінно”** відповідає 27-30 балам, ставиться за відмінне написання підсумкової / модульної контрольної роботи; оцінка **“добре”** відповідає 22-26 балам, ставиться за хороше написання підсумкової / модульної контрольної роботи; оцінка **“задовільно”** відповідає 18-21 балам, ставиться за задовільне написання підсумкової / модульної контрольної роботи; оцінка **“незадовільно”** відповідає 1-17 балам, ставиться за незадовільне написання підсумкової / модульної контрольної роботи.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин, відповідно до [Положення про визнання результатів](#)

навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

У разі недотриманням студентом засад академічної доброчинності - сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими керуються учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень, оцінювання роботи не буде відбуватись (!). Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття. *Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти* передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом процесу здобування освіти. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівництвом Університету.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Екзамен здійснюється провідним викладачем, має на меті перевірку рівня знань студента під час виконання тестових завдань. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за екзамен становить 60 балів. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно. У випадку незадовільної підсумкової оцінки студент

складає екзамен у формі **усного опитування чи тестування**. При цьому бали, набрані за результатами модульної контрольної робіт, анулюються.

Студенту, який з навчальної дисципліни має семестровий рейтинговий бал 60 і вище, підсумкова оцінка виставляється автоматично – “зараховано”. Якщо семестровий рейтинговий бал студента становить 1 – 59 балів, він має можливість повторно скласти екзамен.

Перелік питань до екзамену

1. Предмет, структура і методи клінічної психології.
2. Провідні галузі клінічної психології, предмет і завдання цих областей: патопсихологія, нейропсихологія, психологія соматичних хворих, вікова клінічна психологія.
3. Зв'язок різних областей клінічної психології з різними видами клінік. Клінічна психологія як область професійної діяльності.
4. Норма та патологія. Моделі психічних розладів.
5. Проблема норми і патології. Норма як реально існуючий стійкий феномен. Межі між нормою і патологією: психопатологія повсякденного життя, граничні та транзиторні розлади.
6. Норма як статистичне поняття. Адаптаційні концепції норми. Норма як ідеал.
7. Проблема розвитку, регресу і розпаду в клінічній психології.
8. Психосоматика і психологія тілесності.
9. Психосоматична медицина. Психосоматичні розлади. Психосоматичні захворювання.
10. Поширеність психосоматичних розладів.
11. Психосоціальні фактори, що впливають на поширеність, захворюваність і смертність від психосоматичних захворювань.
12. Варіанти розвитку психосоматичних захворювань: ситуаційний, особистісний, органічний.
13. Механізм виникнення психосоматичних розладів. Сучасна класифікація
14. психосоматичних розладів.
15. Особистісні розлади і проблеми психічного розвитку. моделі конфлікту і дефіциту.
16. Структура і опис. Рівні організації та патології особистості. вектор: норма-невротичні – граничні-важкі розлади особистості і психози. Психоневрози. Актуальні неврози.

17. Невротичний характер і невротична особистість.
18. Особистісна організація при іпохондричних і психосоматичних розладах. Істеричний невроз і істеричний характер.
19. Істерична vs істероїдні особистість і Психоневрози: Фобічний невроз. Психоневрози: Obsесивно-компульсивний невроз. Невротична особистісна організація і особистісні розлади високого і низького рівнів.
20. Розлади когнітивної сфери.
21. Розлади сприйняття.
22. Порушення смислового боку сприйняття. Агнозиї і псевдоагнозиї.
23. Порушення інтенсивності сприйняття. Гіпестезія, гіперестезія, парестезія.
24. Порушення дискретності сприйняття. Сенестопатії. Зміни структурних характеристик сприйняття.
25. Розлади мислення. Прискорення мислення і стрибки ідей. Уповільнення мислення. Персеверації.
26. Нав'язливості: критерії, класифікація, загальна характеристика нав'язливих ідей.
27. Марення. Паранойяльний синдром. Параноїдні синдроми. Парафренний синдром. Синдром Кандинського-Клерамбо. Синдром Котара.
28. Розлади емоційно-вольової сфери
29. Апатія і ейфорія.
30. Депресивний синдром. Види депресій. Відмінності між ендогенної і реактивною депресією.
31. Маніакальний синдром.
32. Тривога. Види та форми тривоги. Генералізований тривожний розлад.
33. Соціальна тривога. Фобічні розлади. Післястресова тривога.
34. Гіпербулія, гіпобулія, абулія. Розлади потягів.
35. Психологія лікувально-діагностичного процесу.
36. Психологічні основи спілкування в лікувальному процесі.
37. Комунікативна компетентність, її роль в ефективному і безконфліктному взаємодії. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, регуляторно-комунікативна, афективно-комунікативна.
38. Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри, «ідеальний лікар» і «ідеальна медична сестра».

39. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Медична деонтологія.
40. Інформування хворого про діагноз.
41. Взаємодія та спілкування лікаря з хворими та їх родичами.
42. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі.
43. Значення психологічної установки хворого.
44. Психологія медичних працівників
45. Основні мотиви вибору професії медичного працівника.
46. Основні вимоги до особистості медичних працівників.
47. Значення професійної орієнтації у виборі професії медика.
48. Важливі професійні якості лікаря.
49. Визначення понять "лікарський борг" і "лікарська таємниця".
50. Лікарські помилки: причини і види. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики (знання і вміння, професійні практичні навички) і вимоги до особистості.
51. Поняття про професійну деформацію.
52. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. ознаки професійної деформації, «синдром вигорання». Шляхи його попередження.

Поточний контроль (мах = 40 балів)							Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1			Модуль 2				ІНДЗ	МКР 1 30 балів		МКР 2 30 балів
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	ЛЗ 7	12	60		100
4	6	4	4	4	4	2				

VII. ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ШКАЛИ ECTS НА НАЦІОНАЛЬНУ ШКАЛУ

Переведення оцінки шкали ECTS на національну шкалу здійснюється за:

Шкалою оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка
---	---------------

90-100	Відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
67-74	Задовільно
60-66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дуткевич, Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс [Текст] : навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К. : ЦУЛ, 2019. – 388 с.
2. Засекіна, Л. В. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. - К. : Медицина, 2015. - 216 с.
3. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. / В. П Москалець. – К. Ліра–К.;, 2020. – 564 с.
4. Роджер Фішер. Емоційний інтелект в переговорах. – К.: Видавництво Сварог, 2019. – 264 с.
5. Філоненко, М. М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря [Електронний ресурс] : монографія. - К. : ЦУЛ, 2015. - 334 с.
Допоміжна література:
6. Яхно, Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів [Електронний ресурс] : навч. посіб. - К. : ЦУЛ, 2018. - 168 с.
7. Медична психологія : підручник / С. Д. Максименко, І. А. Коваль, К. С. Максименко, М. В. Папуча; за ред. акад. С. Д. Максименка. Вінниця : Нова Книга, 2008. -520с.
8. Патопсихологія / С. Д. Максименко, А. П. Чуприков, Є. М. Прокопович, І. В. Рожнова, С. О. Лобанов. К. : КММ, 2009. 208 с.
9. Партико Н. В. Психологія конфліктів Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 132 с. 10 Клінічна психологія: словник-довідник / авт.-уклад. С.В.Діденко. К.: Академвидав, 2012. 320 с.-(серія «Nota bene»).